

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

23. april 2009 *

I sag C-509/07,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Tribunale di Bergamo (Italien) ved afgørelse af 4. oktober 2007, indgået til Domstolen den 21. november 2007, i sagen:

Luigi Scarpelli

mod

NEOS Banca SpA,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann (refererende dommer), og dommerne M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet og E. Levits,

* Processprog: italiensk.

generaladvokat: J. Mazák
justitssekretær: fuldmægtig R. Şereş,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 11. december 2008,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Luigi Scarpelli ved avvocati F. Maffettini og G. Pozzi
- NEOS Banca SpA ved avvocato S. Beccari
- den italienske regering ved R. Adam, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato W. Ferrante
- den tyske regering ved M. Lumma og J. Kemper, som befuldmægtigede
- den ungarske regering ved J. Fazekas, R. Somssich og K. Borvölgyi, som befuldmægtigede,

- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved L. Pignataro-Nolin og W. Wils, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- ¹ Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 11, stk. 2, i Rådets direktiv 87/102/EØF af 22. december 1986 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forbrugerkredit (EFT 1987 L 42, s. 48).
- ² Denne anmodning er blevet fremsat inden for rammerne af en retssag, der føres mellem Luigi Scarpelli og NEOS Banca SpA (herefter »NEOS Banca«) vedrørende en kreditaftale, der blev indgået med henblik på køb af et motorkøretøj, der aldrig blev leveret.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

3 21. betragtning til direktiv 87/102 bestemmer:

»[H]vad angår løsøre eller tjenesteydelser, som forbrugeren har indgået aftale om at erhverve på kredit, skal forbrugeren, i det mindste under nedennævnte omstændigheder, kunne gøre rettigheder gældende både over for kreditgiveren ud over de almindelige aftalebestemte rettigheder og over for leverandøren af løsøre eller tjenesteydelserne; der er i denne forbindelse tale om omstændigheder, hvor der mellem kreditgiveren og leverandøren af varerne eller tjenesteydelserne allerede består en aftale, ifølge hvilken kredit til den pågældende leverandørs kunder med henblik på at give forbrugeren mulighed for at erhverve løsøre eller tjenesteydelser hos den pågældende leverandør alene stilles til rådighed af den pågældende kreditgiver.«

4 I 25. betragtning til direktivet er fastsat følgende:

»[D]a dette direktiv medfører en vis grad af indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forbrugerkredit og en vis grad af forbrugerbeskyttelse, bør medlemsstaterne under behørigt hensyn til deres forpligtelser i henhold til traktaten ikke hindres i at opretholde eller vedtage foranstaltninger med henblik på en mere vidtgående beskyttelse af forbrugere.«

5 Direktivets artikel 11, stk. 1 og 2, bestemmer:

»1. Medlemsstaterne drager omsorg for, at eksistensen af en kreditaftale ikke på nogen måde berører forbrugerens rettigheder i forhold til leverandøren af løsøre eller tjenesteydelser, som han har købt eller erhvervet ved en sådan aftale, i tilfælde hvor løsøret eller tjenesteydelserne ikke leveres eller præsteres eller af andre årsager ikke er i overensstemmelse med aftalen herom.

2. Når

- a) forbrugeren med henblik på køb eller erhvervelse af løsøre eller tjenesteydelser indgår en kreditaftale med en anden person end den, som leverer disse; og

- b) der mellem kreditgiveren og leverandøren af løsøret eller af tjenesteydelserne allerede består en aftale, ifølge hvilken kredit til den pågældende leverandørs kunder med henblik på erhvervelse af løsøre eller tjenesteydelser hos den pågældende leverandør alene stilles til rådighed af den pågældende kreditgiver; og

- c) den i litra a) omhandlede forbruger opnår sin kredit i henhold til denne allerede bestående aftale; og
- d) løsøre eller tjenesteydelser, der er omfattet af kreditaftalen, ikke eller kun delvis leveres eller præsteres eller ikke er i overensstemmelse med leveringsaftalen; og
- e) forbrugeren har taget retsmidler i anvendelse mod leverandøren, men ikke har fået fyldestgjort det krav, som han var berettiget til,

har forbrugeren ret til at tage retsmidler i anvendelse mod kreditgiveren. Det overlades til medlemsstaterne at bestemme, i hvilket omfang og på hvilke betingelser disse retsmidler kan tages i anvendelse.«

Nationale bestemmelser

- 6 Artikel 42 i lovdekret nr. 206 af 6. september 2005 (almindeligt tillæg til GURI nr. 235 af 8.10.2005) bestemmer:

»Såfremt leverandøren af varer eller tjenesteydelser ikke opfylder kontrakten, har forbrugeren efter forgæves at have rykket for leveringen af varen eller tjenesteydelsen ret til at tage retslige skridt over for kreditgiveren inden for rammerne af den ydede kredit, forudsat at der foreligger en aftale, hvorved kreditgiveren tillægges en eneret til at yde kredit til leverandørens kunder. Ansvaret påhviler også tredjemænd, til hvem kreditgiveren har overdraget rettigheder i henhold til aftalen om ydelse af kredit.«

- 7 Den forelæggende ret har imidlertid oplyst, at de rettigheder, der gøres gældende af forbrugeren, ifølge italiensk retspraksis ikke afhænger af, om der er indgået en sådan eksklusiv aftale mellem kreditgiveren og leverandøren.

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 8 Luigi Scarpelli, der er køberen i sagen, havde den 20. juni 2003 henvendt sig til sælgeren, selskabet Autobrembate tilhørende Brioli Duilio, med henblik på at erhverve en bil af mærket Audi A41900 TD, og underskrev sammen med købekontrakten vedrørende dette køretøj en af sælgeren fremlagt formular til at ansøge om lån fra Finemiro SpA, hvis rettigheder NEOS Banca, der er kreditgiveren i sagen, senere succederede i.

- 9 Luigi Scarpelli betalte i form af checks udstedt til Brioli Duilio 10 000 EUR og optog et lån på 19 130 EUR, som han betalte ud over de 10 000 EUR, der allerede var betalt. Han begyndte tilbagebetalingen af det således ydede lån ved hjælp af månedlige afdrag på 402 EUR.
- 10 Efter at han havde betalt 24 afdrag til et samlet beløb på 9 648 EUR og derudover 130 EUR i kommission afbrød Luigi Scarpelli betalingen af afdragene med den begrundelse, at han endnu ikke havde fået køretøjet leveret.
- 11 Finiremo SpA sendte Luigi Scarpelli et pålæg om at betale det skyldige restbeløb anslået til 15 678,38 EUR, med tillæg af renter.
- 12 Selskabet Autobrembate blev senere erklæret konkurs, og det køretøj, som Luigi Scarpelli havde købt, blev aldrig leveret.
- 13 Luigi Scarpelli protesterede mod betalingspålægget, idet han anførte, at han ikke var forpligtet til at betale de resterende afdrag. Han fremsatte desuden et krav over for NEOS Banca på tilbagebetaling af de 9 778 EUR, som han allerede havde betalt i afdrag, med tillæg af renter og godtgørelse for pengeforringelsen.
- 14 NEOS BANCA bestred for retten Luigi Scarpellis krav under henvisning til, at artikel 11 i direktiv 87/102 fritager kreditgiveren for ansvar i alle tilfælde, hvor der ikke foreligger et eksklusivforhold mellem denne og leverandøren.

- 15 NEOS BANCA henviste i denne forbindelse til de nationale og de fællesskabsretlige bestemmelser, navnlig til artikel 42 i lovdekret nr. 206 af 6. september 2005, idet banken gjorde gældende, at i tilfælde af finansiering, uden at der foreligger et eksklusivforhold, er forbrugerens ret til at tage retsmidler i anvendelse mod kreditgiveren udelukket, idet denne mulighed er begrænset til finansiering under eksklusivordningen.
- 16 Det er ubestridt, at der ikke foreligger noget eksklusivforhold mellem NEOS Banca og Autobrembate.
- 17 Ifølge Tribunale di Bergamo er det, henset til indholdet af 21. betragtning til direktiv 87/102, ikke givet, at eksistensen af et eksklusivforhold er en nødvendig betingelse for at tillægge forbrugeren yderligere rettigheder.
- 18 Under disse omstændigheder har Tribunale di Bergamo besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 11, stk. 2, i direktiv 87/102/EØF fortolkes således, at aftalen mellem leverandøren og kreditgiveren, ifølge hvilken kredit til den pågældende leverandørs kunder alene stilles til rådighed af den pågældende kreditgiver, er en nødvendig betingelse for forbrugerens ret til — i tilfælde af leverandørens manglende opfyldelse — at tage retsmidler i anvendelse mod kreditgiveren, også når denne ret: a) kun består i retten til at ophæve finansieringsaftalen, eller b) består i retten til at ophæve aftalen og efterfølgende kræve tilbagebetaling af de beløb, der er betalt til kreditgiveren?«

Om det præjudicielle spørgsmål

- ¹⁹ Med det præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om det er nødvendigt, at der foreligger en eksklusivaftale mellem kreditgiveren og leverandøren for, at forbrugeren kan tage retsmidler i anvendelse mod kreditgiveren i tilfælde af, at sælgeren ikke opfylder sin aftale. Tribunale di Bergamo har navnlig rejst det spørgsmål, om en sådan betingelse er nødvendig i tilfælde af retsskridt til kreditaftalens ophævelse og retsskridt med henblik på tilbagebetaling af de beløb, som allerede er betalt til kreditgiveren.
- ²⁰ For så vidt angår formålene med direktiv 87/102 fremgår det af betragtningerne til direktivet, at det er blevet vedtaget med det dobbelte formål dels at etablere et fælles marked for forbrugercredit (tredje, fjerde og femte betragtning), dels at beskytte forbrugere, der indgår sådanne kreditaftaler (sjette, syvende og niende betragtning) (dom af 23.3.2000, sag C-208/98, Berliner Kindl Brauerei, Sml. I, s. 1714, præmis 20, og af 4.3.2004, sag C-264/02, Cofinoga, Sml. I, s. 2157, præmis 25).
- ²¹ Herved er det i direktivets artikel 11 dels fastsat, at forbrugeren har ret til at tage retsmidler i anvendelse mod kreditgiveren i tilfælde af leverandørens manglende eller mangelfulde levering af de pågældende varer eller tjenesteydelser, og dels underlægges denne ret en række betingelser, herunder en betingelse om, at der foreligger et eksklusivforhold mellem kreditgiveren og leverandøren.

- 22 Denne bestemmelse skal læses i sammenhæng med 21. betragtning til direktivet, der vedrørende ordningen i artikel 11, og som udtrykkeligt bestemmer, at »forbrugeren, i det mindste under nedennævnte omstændigheder, [skal] kunne gøre rettigheder gældende [...] over for kreditgiveren ud over de almindelige aftalebestemte rettigheder«. I samme betragtning anføres, at »der [...] i denne forbindelse [er] tale om omstændigheder, hvor der mellem kreditgiveren og leverandøren af varerne eller tjenesteydelserne allerede består en aftale, ifølge hvilken kredit til den pågældende leverandørs kunder med henblik på at give forbrugeren mulighed for at erhverve løsøre eller tjenesteydelser hos den pågældende leverandør alene stilles til rådighed af den pågældende kreditgiver«.
- 23 Det fremgår heraf, at den ret til at tage retsmidler i anvendelse, der er fastsat i artikel 11, stk. 2, udgør en supplerende beskyttelse, som direktivet tildeler forbrugeren over for kreditgiveren, idet denne ret skal føjes til de misligholdelsesbeføjelser, som vedkommende allerede kan udøve med støtte i de nationale bestemmelser, der finder anvendelse på ethvert kontraktforhold. Opfyldelsen af de forskellige betingelser, der er fastsat i denne artikel, kan følgelig kun kræves i relation til retsmidler, der er taget i anvendelse i medfør af denne supplerende beskyttelse.
- 24 Det skal dernæst påpeges, at en sådan fortolkning af artikel 11 er i overensstemmelse med karakteren af den harmonisering, der er gennemført med direktiv 87/102. Ifølge direktivets 25. betragtning må medlemsstaterne således ikke hindres i at opretholde eller vedtage foranstaltninger med henblik på en mere vidtgående beskyttelse af forbrugerne, idet direktivet indebærer en vis grad af indbyrdes tilnærmelse af forskrifterne om forbrugerkredit.
- 25 I relation til artikel 11, stk. 2, i direktiv 87/102 har Domstolen fastslået, at det formål, der forfølges med direktivet, består i at sikre, at medlemsstaterne sikrer overholdelsen af en minimumsstandard for forbrugerbeskyttelse på området for forbrugerkredit (dom af 4.10.2007, sag C-429/05, Rampion og Godard, Sml. I, s. 8017, præmis 47).

- 26 Denne fortolkning underbygges ligeledes af direktivets artikel 14, stk. 1, hvorved medlemsstaterne pålægges at sikre, at kreditaftaler ikke indeholder bestemmelser, der til skade for forbrugeren afviger fra de bestemmelser i national lovgivning, der fastsættes til gennemførelse af dette direktiv (jf. i denne retning Rampion og Godarddommen, præmis 48).
- 27 Desuden kan forbrugeren ikke udøve nogen indflydelse på forholdet mellem leverandøren og kreditgiveren, hvilket medfører, at forbrugeren må affinde sig med de kontraktbetingelser, som disse to erhvervsdrivende har forhandlet sig frem til.
- 28 Kreditgiverne fremlægger endvidere ofte fortrykte formularer for forbrugerne til brug for indgåelse af kreditaftaler. Forbrugeren, og dermed den svage kontrahent, har ifølgelig normalt ikke mulighed for få ændringer indført i teksten.
- 29 Såfremt forbrugeren udøvelse af enhver ret til anvendelse af retsmidler mod kreditgiveren undergives den betingelse, at der foreligger en eksklusivaftale mellem denne kreditgiver og leverandøren, vil dette derfor være i strid med formålet med direktiv 87/102, der i første række er at beskytte forbrugeren som den svage kontrahent.
- 30 Det følger af ovenstående bemærkninger, at i en situation som den af den forelæggende ret i forlæggelsesafgørelsen beskrevet, hvor den nationale lovgivning om kontraktforhold indeholder en mulighed for, at forbrugeren kan tage retsmidler i anvendelse mod kreditgiveren med henblik på at opnå en ophævelse af kreditaftalen og tilbagebetaling af de allerede betalte beløb, kræves det ikke efter direktiv 87/102, at sådanne retslige skridt underlægges den omhandlede eksklusivbetingelse. Opfyldelsen af en sådan betingelse kan derimod kræves med henblik på at gøre andre rettigheder gældende, der ikke er fastsat i de nationale forskrifter med hensyn til kontraktforhold, såsom retten til

erstatning for den skade, som leverandøren af de pågældende varer eller tjenesteydelser har forvoldt ved sin misligholdelse.

- 31 Det forelagte spørgsmål skal således besvares med, at artikel 11, stk. 2, i direktiv 87/102 skal fortolkes således, at i en situation som den i hovedsagen foreliggende er eksistensen af en aftale mellem kreditgiveren og leverandøren, hvorefter denne kreditgiver udelukkende yder kredit til den pågældende leverandørs kunder, ikke en nødvendig betingelse for disse kunders ret til at tage retsmidler i anvendelse mod kreditgiveren i tilfælde af manglende opfyldelse af de forpligtelser, der påhviler leverandøren, med henblik på at opnå ophævelse af kreditaftalen og den efterfølgende tilbagebetaling af de beløb, der er betalt til kreditgiveren.

Sagens omkostninger

- 32 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Artikel 11, stk. 2, i Rådets direktiv 87/102/EØF af 22. december 1986 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forbrugerkredit skal fortolkes således, at i en situation som den i hovedsagen foreliggende er eksistensen af en aftale mellem kreditgiveren og leverandøren, hvorefter denne kreditgiver udelukkende yder kredit til den pågældende leverandørs kunder, ikke en nødvendig betingelse for disse kunders ret til at tage retsmidler i anvendelse mod kreditgiveren i tilfælde af manglende opfyldelse

af de forpligtelser, der påhviler leverandøren, med henblik på at opnå ophævelse af kreditaftalen og den efterfølgende tilbagebetaling af de beløb, der er betalt til kreditgiveren.

Underskrifter